

hlevi jako nizki, in da živina nima dovoljno prostora, je dihanje težavno in zelo nezdravo.

Še poprej se pa pokvari zrak, ako se v tacih prostorih, kjer ljudje prebivajo, kuri, ker tudi ogenj rabi kislec in se tako še poprej povžije.

Sploh se ravnajmo po pravilu: Kjer ogenj ali sveča več dobro ne gori, tam je za ljudi in živali jako nezdravo.

Ako hočemo tedaj imeti zdrave ljudi in živali, moramo zrak pogostoma menjati, to je, okna in vrata odpirati, da nezdravi zrak vetrovi odnesó in da na njegovo mesto zopet pride frišen in nepokvarjen zrak, in bomo gotovi, da bodo ljudje in živali zdravi.

Mnogokrat se je uže dogodilo, da so ljudje od teh slabih plinov umrli ali vsaj bolehní postali, kar bi ne bilo, ako bi bil zrak zdrav. Pri slabem zraku se nam tudi nobena žival nikdar dobro redila ne bo, ako jo še s tako dobro pičo hranimo, kar je tudi gotovo vsakemu naprednemu gospodarju dobro znano.

Zrak se pa še posebno stanjša pri veliki gorkoti, tedaj posebno v poletnem času meseca julija in avgusta, in ravno ta čas se pa tako nevarna živinska bolezen, ki jo navadno imenujemo „vrančni prisad“ (Milzbrand, Anthrax), najrajše prikaže in mnogokrat ubogim kmetom vniči cele čede.

Kakor smo poprej omenili, da se pri hudi vročini zrak stanjša, živina ne dobi dovoljno množino kiselca ter kri, namestu da bi postajala rudeča, ker sama taka je zdrava, postaja črna in gosta kakor gnojnica; naj jej zdaj še primanjkuje zdrave frišne vode, katera tudi največ iz kiselca obstoji, kar se posebno pogostoma dogaja v kamnitih krajih, kakor je na priliko naš Kras, tužna Istra in Dalmacija itd. ravno v teh krajih, kakor nam je znano, se vrančni prisad največkrat prikazuje. Ako tedaj obeh glavnih, za zdravo življenje neobhodno potrebnih reči, namreč zdravega zraka in vode primanjkuje, se ne smemo čuditi, da kri naglo postane črna in da žival vsled tega tudi zelo naglo pogine. Če tedaj hočemo svoj največji zaklad, to je, živino zdravo obdržati, glejmo, da v zdravem hlevu počiva in da ima vedno dovolj in zdrave vode.

Fr. Žepič.

Národno-gospodarske stvari.

Kako je uničevati jelčnega zavijača, kateri se je spet letos prikazal na Notranjskem.

Spisal c. k. deželni gozdni nadzornik V. Goll.

Jelčni zavijač, kateri je zadnji dve leti pustošil je love gozde po Notranjskem, prikazal se je žal! ondukaj tudi letos in videti ga je v očitno veliki množini po gozdih graščine haasberške in po gozdih občine planinske, cerkniške, gorenjelogaške, dolnenjelogaške in postojnske. Po razglasu c. k. deželne vlade s 17. aprila t. l. št. 6034 uničuje se zadnjih 14 dni — t. j. od začetka objedne dobe — s prekajenjem tistih gozdnih delov, katerih se je lotil. Prekajanje se godi tako, da se na različnih, kolikor je moči na enakomerno razdeljenih mestih ob deževnih dnevih zažgó zloženi kupi zelene hoste in preperele štorovine i. dr. Vsled tega narejeni dim se po gozdu razširi in poleže ter duh po smodu pristudi gosencem živeti.

Posebno veliko delavnost v tem oziru kaže gozdarsko osobje kneza Hugona Windischgrätza pod vodstvom graščinskega direktorja gospoda Franca Reissmüllerja in nadlogarja gospoda Antona Hanuša, kateri politična oblastva in državne gozdne organe podpirajo v tem, da

koristno podučujejo gozdne posestnike, kje se dobiva ta kvarljivec; da jih dalje podučujejo, kako škoduje gozdom, kako ga je primerno uničevati, in kako je tedaj, kedar se gozd prekája, previdno paziti na požarno nevarnost.

Gotovo je do zdaj, da se je jelčni zavijač prikazal na 28.770 hektarih (50.000 oralih), in da se je lotil vseh jelk brez razločka starosti, bodi si, da rasto same, ali pomešane z drugim lesom in po vseh stajaliških razmerah.

Ker je pred nekaterimi dnevi nastopilo suho in vetrovno vreme, niso se mogli vsi tisti gozdni deli, katerih se je lotil jelčni zavijač, in tudi ne tako razsežno kakor v začetku prekajati. A to prekajanje se bode spet pričelo takoj, kedar se vreme tako premeni, da se ne bode bati nobene požarne nevarnosti.

V gozdarstvu nezvedenim ljudem se še posebej omenja, da je objedanje jelčnega zavijača lahko spoznati po tem, da vršično popje in objedene igle izgubé svojo svežo rumeno-zeleno barvo in da postanejo v začetku blede, potem rudeče in naposled rujave, in da škoda, ki nastane iz tega, obstoji v tem, da se zmanjšuje rast jelovih dreves v obsegu in na višino, in vsled tega tudi vrednost jelovih debel kot porabnega lesa. Nujna dolžnost je zatorej političnim oblastvom, gozdnim posestnikom in vsem v to pristojnim organom, da se na vso moč upró temu kvarljivcu, ki preti gozdom po Notranjskem.

Slovstvene stvari.

V spomin

dr. Jan. viteza Bleiweisa-Trsteniškega.

Spisal Jos. Cimperman.

(Konec.)

XI.

Dragi gospod Cimperman!

Vaš slavnostni govor *) je v velikem delu prav dobro osnovan.

Vse gre prav „wie aus einem Guss“ v Vašem govoru, al ko na drugi poli dospete na „Notranji nemir“ in daljne politične dogodbe... je opisa njih preveč in premalo, kajti po oktoberski diplomi je prišla Schmerlingova ustava, potem leta 1867. dualizem sedanji z liberalno éro itd. Vse to opisavati ne more biti predmet naši „besedi“, al tudi odlomki iz vseh dôb ne. Zato je prav, da se zraven osebnih dogodeb „im Fluge“ omenijo tudi politične nezgode „mit kurzen Pinselstrichen“, pri katerih v milih in nemilih časih se zmerom leskeče cesarjevo gêslo: „Viribus unitis“ (kar je uže Koseski pel), in pa: „mir mojim narodom“. To dvojno gêslo naj bi se poudarilo v vsem vladanji cesarjem — izpustite pa vse podrobnosti o povzdigi kmetijstva, obrtnijstva etc., ker za temi stojijo tiste „lacrimae“ čedalje večjih davkov, deficitov itd., katerih cesar nikakor ni kriv, ampak „liberalci“, ki žali bog uže 18 let „veljajo“ za zastopnike ljudstev, in pa njihovi ministri.

Zato „über alles dieses mit einigen kräftigen Pinselstrichen hinweg“, v katerih je, kakor gori rečeno, razvidno cesarjevo gêslo.

*) Sl. čitalnica ljubljanska mi je bila naročila sestaviti slavnostni govor za petindvajsetletnico cesarjeve poroke; govorila je gospá Franja Ravnikarjeva.